

M. H. Şehriyâr'ın Edebi Kişiliği ve Haydar Baba'ya Selâm Adlı Eserinin Türklük Dünyası İçinde Önemi

Erdoğan Saracoğlu

M. H. Şehriyâr'ın Edebî Kişiliği ve Haydar Baba'ya Selâm Adlı Eserinin Türklük Dünyası İçin Önemi

The Literary Personality of M. H. Şehriyâr and the Significance of His Work "Haydar Baba'ya Selâm" for the Turkic World

Erdoğan SARACOĞLU¹

Email: erdogan.saracoglu@neu.edu.tr

Orcid No: <https://orcid.org/0009-0005-4730-767X>

ÖZET

Türkler boyunca birçok devlet ve imparatorluk kurmuşlar; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarında egemen olmuşlar; ancak egemen oldukları topraklar üzerinde hiçbir milletin diline, dinine ve zenginliğine müdahale etmemişlerdir. Bunu, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşuyla Osmanlıların egemen oldukları topraklardaki milletlere gösterdikleri büyük hoşgöründen, herkes için geçerli ve adaletli bir şekilde erimesinden ve yeryüzündeki bölgelerde rahatlığın ve refahın yaratılıp korunması için devlet yönetiminin gösterdiği çabadan anlıyoruz. Tarihi süreç içerisinde Avrupalıların Amerika kıtasını ele geçirip oradaki yerli halka uyguladıkları kültür emperyalizmidir. Bu olgu dünyamızda sürekli olarak devam etmektedir. Avrupa emperyalizminin gerçekleştiği, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi, İngiltere'de ve İran'da var olan Türk devleti ortadan kaldırılmış ve yerine kendine bağlı bir Pehlevî hanedanlığı rejimi ve yönetimi kurulmuştur. Böylece İngiltere ve Sovyet Rusya arasında yapılan anlaşmalar çerçevesinde Azerbaycan Türklerinin anayurdu ve halkı, petrol varlığıyla birlikte Sovyet Rusya ve Pehlevî rejimi arasında bölünüp paylaşılmıştır. Bu durumda, Kuzey Azerbaycan ve Güney Azerbaycan toprakları ve birlik parçalanmış, Azerbaycan Türkleri ayrı ayrı yönetimler altında yaşamak zorunda kalmışlardır. Gerek Pehlevî demokratik reformlar gerek Sovyetler Birliği'nin serbest bırakılması, Azerbaycan Türklerine gerek devlet tekliflerinde bulunma, edebiyat seçenekleri kendi anadilleriyle yazı yazmak yasaktı. Oysa onun milleti uygarlığını kendi anadili üzerinde kurar ve kültür hazinelerini diğer milletlerle paylaşır. Kuşkusuz bugün Güney Azerbaycan Türkleri eski Pehlevî rejiminin yasak ve baskıları içinde değildir. Kendi dillerini geliştirme olanakları ve alanları düne göre daha çok genişlemiştir.

Anahtar Kelimeler: Şehriyâr Azerbaycan Edebiyatı, İran Edebiyatı, Haydar Baba Manzumesi.

ABSTRACT

Throughout their history, Turks have established many states and empires; they have dominated the continents of Asia, Europe, and Africa; however, they have never interfered with the language, religion, or culture of any nation in the lands they ruled. We understand this from the great tolerance shown by the Ottomans towards the nations in the lands they ruled, the just application of laws applicable to everyone, and the efforts of the state administration to create and maintain peace and prosperity within the empire's borders. This phenomenon has continued uninterrupted in our world since the cultural imperialism applied by Europeans to the indigenous people of the Americas. As is known, in the age of European imperialism, as in many parts of the world, England eliminated the existing Turkic state in Iran and established a Pahlavi dynasty regime and administration loyal to itself in its place. Thus, within the framework of negotiations and agreements between England and Soviet Russia, the homeland and people of the Azerbaijani Turks,

¹ Yrd. Doç. Dr. Yakın Doğu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Lefkoşa- KKTC

M. H. Şehriyâr'ın Edebi Kişiliği ve Haydar Baba'ya Selâm Adlı Eserinin Türklük Dünyası İçinde Önemi

Erdoğan Saracoğlu

along with their oil resources, were divided and shared between Soviet Russia and the Pahlavi regime. In this situation, the territories and unity of Northern and Southern Azerbaijan were fragmented, and Azerbaijani Turks were forced to live under separate administrations. During both the Pahlavi regime and the Soviet Union, Azerbaijani Turks were forbidden to write in their native language in state and literary life. Yet every nation builds its civilization on its own language and shares its cultural treasures with other nations. Undoubtedly, today, the Turks of Southern Azerbaijan are not subject to the prohibitions and oppression of the old Pahlavi regime. Their opportunities and scope for developing their language have expanded far more than before.

Keywords: Shahriyar, Azerbaijani Literature, Iranian Literature, Heydar Baba Poem.

ÖNSÖZ

Bildirimizin konusunu teşkil eden Azerbaycan ve Fars edebiyatı şairi olarak tanınan Mehmedhüseyn Şehriyâr 1906 yılında Tebriz şehrinde doğmuştur. Çocukluk yıllarının büyük bölümü Tebriz'in Abbasağa kasabasına bağlı Hoşgenab köyünde geçmiştir. Babası dava vekili olan İsmail Mûsevî güzel sanatlara meraklı, kültürlü bir aydındı. Annesi Kevkeb Hanım'dı. Mehmedhüseyn, önceleri "Behcet", daha sonra ise "ŞeŞehriyâr" mahlasını (tahallüsünü) kullanmıştır. Farsça yazdığı ilk şiirlerini Tebriz'de Muhammediye Mektebi'nin "Edeb" adlı dergisinde yayımlar (1920). Lise tahsilini Tahran'daki Dârülfünun adlı okulda tamamlar. Daha sonra 1924 yılında Tıp Fakültesi'ne girdi. Şehriyâr yıllarda edebî yaratıcılığa karşı büyük bir istek ve merak duyar. Edebî çevrelere girip çıkmaya, şairler arasında görünmeye başlar. Ancak Süreyyâ adlı bir kızla yaşadığı aşk macerası yüzünden son sınıfta bitirme sınavlarına katılamaz. Sevgilisi ile kendi arasına giren engeller ve ızdıraplı günler ona tam bir trajedi yaşatır. Böylece Şehriyâr hapse, sürgüne ve tahsil hayatından koparılmaya kadar uzanan ızdıraplı yıllar yaşar. 1942 – 1943 yıllarında ruhsal bunalım geçirmeye başlayan Şehriyâr dört yıl münzevi bir hayat yaşar. 1946'da annesinin Tahran'a gelip kendisine destek vermesi üzerine bunalımdan kurtulur. Annesinin onun yazdığı Farsça şiirleri anlamadığını söylemesi üzerine, Azerbaycan Türkçesiyle şiir yazmaya başlar. "Haydar Baba'ya Selâm" adlı şiiri 1951'de Tahran'da basıldı. Şiir edebiyat dünyasında büyük ilgiyle karşılanır. "Haydar Baba'ya Selâm" ın ikinci bölümünü 1967'de yayımlar. 1979'da İran İslâm Devrimiyle şahlığın yıkılması şairin ümitlerini canlandırır ve bu dönemden sonra Azerbaycan Türklerinin kültür hayatına önemli katkılarda bulunur. "Haydar Baba'ya Selâm" şiiri Türklük dünyası için büyük bir önem taşır. Çünkü Şehriyâr'ın "Birlik yaratın, söz bir ola biz kişilerde" sözü akıllara kazınır.

GİRİŞ

Adı Muhammed Hüseyin Behcet-i Tebrizî olan şair, şiirlerinde kullandığı Şehriyâr mahlası ile tanınır. Azeri Türklerinden olan İranlı şair, şiirlerini hem Azeri Türkçesiyle hem de Farsça ile yazmıştır.

Şehriyâr, 1906'da Tebriz'de doğdu. Babası Mirismail Ağa Hoşgenabî, bir avukat ve hattattır. İlköğretimini doğduğu şehirde tamamlayan şair, Medrese-i Talibiye'de aldığı Arapça ve Arap edebiyatı eğitiminin yanı sıra, Fransızca öğrendi. Çocukluk yılları, baba yurdu olan Karaçemenin Hoşgenap kasabası Heyder Baba köyünde geçmiştir. Köyleri adını, eteklerinde kurulduğu Heyder Baba dağından almıştır. Ortaokul'dan sonra Tahran'a giderek liseyi bitiren Şehriyâr, 1921 yılında Dar-ül Fünun okulunda tıp eğitimi almaya başlar. Şehriyâr, doktorluk eğitiminin son sınıfında sonu olmayan bir aşka tutulur. 1924 yılında aşkının peşinden Horasan'a gider ve Tıp Fakültesi'nin son sınıfından, mezun olamadan ayrılır. 1935 yılında Tahran'a geri dönerek memuriyet hayatına atılıp, İran Ziraat Bankasında çalışmaya başlar.

M. H. Şehriyâr'ın Edebi Kişiliği ve Haydar Baba'ya Selâm Adlı Eserinin Türklük Dünyası İçinde Önemi

Erdoğan Saracoğlu

Şairliğinin ilk zamanlarında, “Behcet” mahlasını kullanmış, daha sonra mahlasını “Şehriyâr” olarak değiştirmiştir.

Tahran’da, Tebriz’de, Selçuklu atalarımızın çocuklarının yurdunda, bir som altındı Muhammed Hüseyin Şehriyâr.

Heyder Baba ıldırımlar şahanda

Seller sular şaggıldıyup ahanda

Gızlar ona sef bağılyup bahanda

Selâm olsun şevketüze elüze

Menim de bir adım gelsin dilüze.

1954 yılında bu ateşten mısralarla kavrulmuş ve çocukluğunu, çocukluğuyla beraber kimliğini bulmuştu Şehriyâr. Farsça’nın zengin ve mûsikili sesinde tıpkı bir Sâdi gibi meşhur olmuştu. Büyük dedemiz Ali Şir Nevâyî’nin dediği gibi, Farsçayı Farslar kadar güzel kullanan nice Türk vardı. Şehriyâr da işte onlardan biriydi. Çocukluğunu doğduğu diyarda geçirdi, Heyder Baba Dağı’nın eteklerinde oynadı; bu dağın eteklerindeki Hoşgenap köyünde masal dinledi, toy meclislerinde bulundu, bin yıllık köy hayatının örfünü, âdetini, töresini yaşadı.

1929 yılında neşredilen Farça ilk şiir kitabından itibaren, meşhur İran şairleri arasına girer. Ancak, onun bizim için yeniden doğuşu 1953’tür. Bu tarihte Türkçe şiirler yazmaya başlar ve ömrünün sonuna kadar Türkçe şiirler yazmaya devam eder.

Şiirlerinde şair Hâfız, Sadi, Fuzûlî ve Sabir’den etkilenmeler mevcut olan şair, ana dilinde kaleme aldığı Heyder Babaya Selâm şiiri ile Türkiye’de ve Sovyetler Birliğindeki Türk Cumhuriyetlerinde de büyük bir üne kavuştu. Şehriyâr, İran’da 1979 yılında yapılan İslâm devrimini destekledi. Heyder Baba’ya Selâm şiirinin 76 kıt’alık birinci bölümü, 1964’te Ahmet Ateş, 49 kıt’alık ikinci bölümü de 1971’de Prof. Dr. Muharrem Ergin tarafından Türkiye’de yayınlanmıştır.

Birinci Pehlevî iktidarında Şehriyâr, Horasan’a sürülmüş; ikinci Pehlevî hükümeti döneminde ise örtülü muhalefeti dolayısıyla korkular içinde hep tedirgin yaşamıştır. 1979 yılındaki İran devrimini desteklediği bilinmektedir. “Humeyni İnkılâbı”ndan sonra, dindarlığından ilham alarak din yolundaki bilgisizlik ve kayıtsızlığa karşı Azerî Türklerinin suskunluğunu, ana dillerinde neşriyatın olamamasına bağlar. Bu sebeple inkılâbın ilk yıllarında çıkmaya başlayan ve yirmi beş yıldan beri yayınıni sürdüren Varlık dergisini “Türkçenin Azatlık Kuşu” olarak nitelendirip alkışlar.

Türk dünyasının özellikle de Azeri şiirinin en büyük şairlerinden birisi olan Şehriyâr, asıl ününü Farsça şiir söyleme sahasında yakalamış olmasına rağmen, Türk dünyasında tanınmış olmasını “Heyder Baba’ya Selâm” şiirine borçludur. Şairin dört ciltten oluşan külliyyatının dördüncü cildi, Türkçe şiirlerinin toplandığı kitaptır. Bu ciltte toplam 74 şiir yer almaktadır. Şehriyâr’ın Türkçe divanında göze çarpan en önemli özellik, hiç şüphesiz onun kendi halkına, adet, gelenek-göreneklerine, anadili olan Türk Diline önem vermiş ve onu üstün görmüş olmasıdır. Örneğin, “Türk’ün Dili” isimli şiirinde bunu açıkça dile getirmektedir. “Heyder Baba’ya Selâm” manzumesi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü, ilk defa 1952 yılında Tebriz’de “Hakikat Yayınevi” tarafından basılmıştır. İkinci bölümü de ondan kısa bir süre sonra basılıp

M. H. Şehriyâr'ın Edebi Kişiliği ve Heydar Baba'ya Selâm Adlı Eserinin Türklük Dünyası İçinde Önemi

Erdoğan Saracoğlu

yayınlanmıştır. Birinci bölüm 76 kıtadan, ikinci bölüm ise 49 kıtadan ibarettir. Dr. Yusuf Gedikliye göre Heyder Baba'ya Selâm adlı şiir, 1953'te yazılmış, 1954'te basılmıştır.

Muharrem Ergin, "Heyder Baba'ya Selâm" manzumesinin tümünü, bu şiire nazire olarak yazılan bir kısım şiirlerle birlikte, "Azeri Türkçesi" adıyla yayınlanmıştır. Şehriyâr İran'da ün kazanmış, bundan dolayı da çağdaş dönemin Hafız'ı olarak bilinmektedir. Türkçe konuşan halklar arasında tanınmasıyla, şiirleri dilden dile dolaşır şarkı ve türküler halinde, sazlar eşliğinde okunur. Azerbaycan ve Türk edebiyatı için Şehriyâr, her şeyden önce "Heyder Baba" şairidir. Bu eserin kaleme alınması, hem şairin hayatında bir dönüm noktası, hem de Azeri Edebiyatında yeni bir merhalenin başlangıcı oldu. Halk arasında sahip olduğu bu derin ve sarsılmaz saygıyı ve sevgiyi, bu şiiriyle kazandı. Dr. Yusuf Gedikli'nin kitabının son baskısında Şehriyâr'ın toplam 92 Türkçe şiiri yer almaktadır. Bu da Şehriyâr'ın Türkçe şiirlerinin bu güne kadar var olanlarının tümünün bir arada toplanmış halidir. Gedikli, 1996 yılına kadar gerek İran'da, gerekse Azerbaycan'da yayınlanmış olan tüm şiirlerini bir araya getirerek yeniden yayınlamıştır.

İranlı kaynaklar: Şehriyâr'ın son derece hassas bir kalbinin olduğunu, en ufak bir iyilik veya güzellik karşısında etkilendiğini aynı zamanda en ufak bir ilgisizlik ve kötülük karşısında son derece sıkıldığını ve bunalıma girdiğini yazar. Kaynaklar Şehriyâr'ın edebi yönünü ise şu şekilde izah etmektedirler: O'nun şiirler "Firdevsi'nin doğasını ve destansı ruhunu; Nizami'nin meclisleri süsleyişini, Sanayi'nin hikmetini, Mevlevi'nin irfanını, Sadi'nin inceliğini ve ifade gücünü; Hâfız'ın sadakatini ve aynı zamanda gazellerindeki gizliliğini; İrci'nin akıcılığını ve sadeliğini yansıtıyordu. Eserlerinin her biri duygusal, insanî veya felsefî muhteva ve kapsam açısından olduğu kadar şairin kendine özgü tarzını göstermesi açısından da değerliydi."

Şehriyâr, 82 yıllık yaşamından sonra 18 Eylül 1988'de Tahran'da Mehr hastanesinde akciğer iltihabı ve kalp yetersizliğinden dolayı vefat etmiş ve Tebriz'de Şairler Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir. Şairin ölüm günü, O'nun anısına, İran'da Milli Şiir Günü olarak her yıl kutlanmaktadır.

Farsça yazdığı şiirlerle İranlılar tarafından çok sevilen ve İranlıların "çağdaş Hafız" olarak nitelendirdiği şair, annesinin ısrarı ile Türkçe şiirler de yazmaya başlamış ve Heyder Baba'ya Selâm adlı şiiriyle Türk Dünyasının tamamında adını duyurmuştur. Şehriyâr, tasavvuf ile ilgilendiği gibi, Kur'an ayetlerini levhalara yazarak, "Hat Sanatı"nda da söz sahibi olduğunu göstermiştir.

Şehriyâr'ın Heyder Baba'ya Selâm adlı şiiri bütün Türk dünyasında çok önemli bir yankı yaratmıştır. Bu yankıyla Şehriyâr'ın Heyder Baba'ya Selâm adlı şiiri Azerbaycan Edebiyatında büyük bir canlanmanın oluşmasına, insanların kendi edebiyatlarına önem vermesine, kendi yurtlarına karşı daha duyarlı olmasına yol açmıştır.

Şehriyâr'ın şiirleri, geleneksel değerleri modern ve içten bir yaklaşımla modern şiir dünyasına aktarma yönünden dikkat çeker. Azerbaycan bayatı, türkü ve âşık şiirinin şekil, içerik ve söylem biçimine yeni içerik unsurları ve söyleme özelliği kazandırarak şiirlerinde İran ve Azeri şairlerinin tekniklerine vakıf olarak, Türk kültürüne ait folklorik zenginlikleri başarıyla uyarlayabilmesi, onu çok özel bir şair haline getirmiştir.

Heyder Baba'ya Selâm yayınlandıktan çok kısa bir süre sonra bu eser edebiyat dünyasında büyük bir yankı bulur ve yankısı Türkçe konuşan halklar arasında bir anda yayılır. Özellikle İran'da halkın diline duyduğu özlemi gidermede bu gibi şiirlerin etkisi büyük olmuştur. Halkın kendi diline karşı hassasiyetle eğilmesi yolunda ilk adımı Şehriyâr atmıştır. Bundan sonra da Türkçe şiir söyleyen şairler, ondan cesaret alarak, şiirine nazire yazmışlardır.

M. H. Şehriyâr'ın Edebi Kişiliği ve Heydar Baba'ya Selâm Adlı Eserinin Türklük Dünyası İçinde Önemi

Erdoğan Saracoğlu

Örneğin İran Azerbaycanında Mehmed Hüseyin Sahhaf Cennetimekan Tebrizî, Cabbar Bağçeban, Nusretullah Fethî, İnayetullah Eminpur, Ali Tebrizî. Bulut Karaçorlu Sehend, Muhammed Ali Saibî gibi şairler, Şehriyâr'ın şiirine nazireler yazmaya başladılar.

Kuzey Azerbaycan'da ise hemen hemen her şairin Şehriyâr ve Heyder Baba'ya Selâm ile ilgili bir şiiri vardır. Bunlar arasında en ünlüleri ve tanınmışları Mehmed Rahmi, Süleyman Rüstem, Mir Ebu'l-Fazl Hüseyinî (Hasret), Mehmed Aslan gibi şairlerdir ki bunların Şehriyâr ile ilgili şiir ve anıları çoktur. Bunlar dışında Hekime Billûri, Medine Gülgün, Bahtiyar Vahapzade, Refik Zeka Handan, Halil Rıza, Cafer İftihar, Abbas Ali Kerimoğlu, Hayrullah Kerimoğlu gibi şairleri de görebiliriz.

Şiir, Türkiye'de de kısa bir süre içinde yankı bulmuş ve şairler buna nazire yapmışlardır. Türkiye'de Şehriyâr ve Heyder Baba'ya Selâm'a yapılan nazireleri, Osman F. Sertkaya toplatıp üç makale halinde Türk Kültürü ve Azerbaycan Türkleri adlı eserde yayınlamıştır.

Kimi şairler vardır ki kaleme aldıkları şiir veya konularla ölümsüzleşmişlerdir. Kimi şairler de ele aldıkları konularla hem kendileri ölümsüzleşmiş hem de ele aldıkları konular ölümsüz bir hale gelmiştir. İşte Şehriyâr da bu tür şairler arasındadır. Örneğin Mehmet Akif dendi mi akla ilk gelen İstiklal Marşı veya Çanakkale Şehitleri adlı şiirleridir. Veya Necip Fazıl dendiği zaman akla hemen “Kaldırımlar” veya “Sakarya” şiirleri, Fuzûlî dendiği zaman “Su Kasidesi” akla gelmektedir. Veya bunu tersinden söylememiz de mümkündür. Biri zikredilince akla hemen diğeri gelir. Birbirleriyle özdeş bir hale gelmişlerdir. İşte Şehriyâr ile Heyder Baba şiiri de böyledir. Hatta Şehriyâr ve Heyder Baba'sı bunları da aşarak kısa süre içinde bütün Türkçe konuşan halklar arasında büyük bir yankı bulmuş ve zihinlerde büyük bir yer edinmiştir.

Sözlerime son vermeden önce şiirlerinden bazı mısralarla şairi hatırlamak ve onun mücevher hazinesinden birkaç parça sunmak istiyorum. Nur içinde yatsın, mekânı cennet olsun!

Heyder Baba'ya Selâm'dan:

Heyder Baba kehliklerin uçanda,
Köl dibinnen dovşan galhup kaçanda,
Bahçaların çiçeklenüp açanda
Bizden de mümkün olsa yad ele,
Açılmıyan ürekleri şad ele.
Bayram yeli çardahları yıhanda,
Novruz güli, gar çiçeği çıhanda,
Ağ bulutlar köyneklerin sıhanda
Bizden de yad eleyen sağ olsun,
Derdlerimiz goy dikelsün dağ olsun.
Heyder Baba gün daluvı dağlasın,

M. H. Şehriyâr'ın Edebi Kişiliği ve Haydar Baba'ya Selâm Adlı Eserinin Türklük Dünyası İçinde Önemi

Erdoğan Saracoğlu

Üzün gülsün, bulahların ağlasın,
Uşahların bir deste gül bağlasın,
Yel gelende ver getirsin bu yana
Belki benim yatmış Bahtım oyana.

Heyder Baba senün üzün ağ olsun.
Dört bir yanun bulağ olsun bağ olsun,
Bizden sora senün başun sağ olsun.
Dünya, gazov gader ölüm itimdi,
Dünya boyu oğulsuzdu yetimdi.

Burda hiyal meydanları genişledi
Dağlar daşlar bütün mennen tanışdı
Gökcek meni Heyder Baba,danışdı:
Bu ne sesdi sen âleme salupsan,
Gel bir görek, özün harda galupsan?

El Bülbülü'nden

Yazıp ölsem ne halgı zâr isterem,
Ne gabrim üste gülzâr isterem,
Araz gırağında mezâr isterem.
Açıl goyun gözü o yârı görsün,
O sazlı sözlü Şehriyâr'ı görsün!
Deyne: Şâir sen körpünü keçipsen,
Edebiyat garaltısın seçipsen,
Hizr'e çatup âb-ı heyat içipsen,
Senin teb'ün Hizr ahtaran çeşmedir,

M. H. Şehriyâr'ın Edebi Kişiliği ve Haydar Baba'ya Selâm Adlı Eserinin Türklük Dünyası İçinde Önemi

Erdoğan Saracoğlu

Derya kimi mövcü eşme eşmedir.

Sen ölümün yazısını pozupsan,

Üstünde bir edebiyat yazıpsan,

Mezarını üreklerde gazıpsan.

Sen kimin bir de dahi ölmek yoh,

Adamları badam kimi bölmek yoh.

SONUÇ

Muhammed Hüseyin Şehriyâr, yalnızca Azerbaycan ve İran edebiyatının değil, bütün Türk dünyasının yetiştirdiği en önemli şairlerden biridir. Hem Farsça hem de Azerbaycan Türkçesiyle eserler vermesi, onun farklı kültür çevreleri arasında bir köprü görevi üstlenmesini sağlamıştır. Şehriyâr'ın edebî şahsiyeti, geleneksel şiir mirasını modern duyarlılıkla birleştiren güçlü bir sanat anlayışına dayanır. Klasik Fars ve Türk edebiyatının büyük temsilcilerinden etkilenmekle birlikte, kendine özgü üslubu ve samimi söyleyişiyle çağdaş edebiyat içerisinde ayrıcalıklı bir yer edinmiştir.

Şairin Türk dünyasında geniş bir şöhrete ulaşmasında en önemli eser hiç kuşkusuz Haydar Baba'ya Selâm manzumesidir. Bu eser, yalnızca bir çocukluk ve köy özlemini dile getiren şiir değil; aynı zamanda dil, kimlik, kültür ve toplumsal hafızanın korunmasına yönelik güçlü bir kültürel manifestodur. Şehriyâr, Haydar Baba'ya Selâm aracılığıyla Azerbaycan Türklerinin tarihî hafızasını, geleneklerini, yaşam tarzını ve anadile duyulan bağlılığı şiirin estetik gücüyle ifade etmiştir.

Eserin kısa sürede İran, Azerbaycan, Türkiye ve diğer Türk topluluklarında büyük yankı uyandırması, onun ortak Türk kültürünün önemli sembollerinden biri hâline geldiğini göstermektedir. Şiirin farklı coğrafyalarda nazirelere konu olması ve çeşitli Türk lehçelerinde ilgi görmesi, Şehriyâr'ın yalnızca bir Azerbaycan şairi değil, bütün Türk dünyasının ortak değeri olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak Şehriyâr, edebî mirası, kültürel duyarlılığı ve anadile verdiği önem sayesinde Türk dünyasında birlik ve kültürel dayanışma fikrinin güçlenmesine katkıda bulunmuştur. Haydar Baba'ya Selâm ise Türk halklarının ortak hafızasını ve kültürel bağlarını canlı tutan, etkisi günümüze kadar devam eden önemli bir edebî eser olarak değerini korumaktadır. Bu yönüyle Şehriyâr ve onun ölümsüz eseri, Türk kültür ve edebiyat tarihindeki seçkin yerini gelecekte de sürdürecektir.

M. H. Şehriyâr'ın Edebi Kişiliği ve Haydar Baba'ya Selâm Adlı Eserinin Türklük Dünyası İçinde Önemi

Erdoğan Saracoğlu

KAYNAKÇA

ATEŞ, Ahmet, Şehriyâr ve Haydar Baba'ya Selâm, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1964.

ERCİLASUN, Ahmet B., Türk Dünyası Üzerine İncelemeler, Akçağ Yayınları, Ankara, 2011

ERGİN, Muharrem, Azeri Türkçesi, Ebru Yayınları, 3. Bs., İstanbul 1986.

GEDİKLİ, Yusuf, Şehriyâr ve Bütün Türkçe Şiirleri, Ötüken Neşriyat, 3.bs., İstanbul, 1997.

KILIÇ, Selahattin- ŞİMŞEK İlhan, Haydar Baba'ya Selâm, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993.

YILDIRIM, Dursun, Heyder Baba'ya Selâm, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2002.